

Iedzīvotāji bez maksas var nodot vēsturiski radioaktīvos priekšmetus

No 10.augusta līdz 10.oktobrim, Valsts vides dienests (VVD) vēsturiski radioaktīvo priekšmetu nodošanas kampaņas ietvaros aicina sabiedrību bez maksas nodot vēsturiski radioaktīvos priekšmetus drošai to apsaimniekošanai. VVD Radiācijas drošības centrs kampaņu organizē ar mērķi informēt sabiedrību par to, kādi vēsturiskie priekšmeti var būt radioaktīvi, kādi ir iespējamie radiācijas riski, saskaroties ar šiem priekšmetiem, un kā pareizi rīkoties, ja šādi priekšmeti nonāk iedzīvotāju rīcībā.

VVD aicina iedzīvotājus pievērst uzmanību vēsturiskiem priekšmetiem, kas atrodas mājās, garāžās un šķūnīšos. Nereti seni, vēsturiski priekšmeti var būt radioaktīvi - piemēram, pulksteņi un kompasi ar rādija krāsu, vēsturiskie militārie priekšmeti (mērskalas, slēdži, aviācijas mērinstrumenti, kuģu pulksteņi) ar rādija krāsu, dūmu detektori ar plutoniju u.c.

Pēdējo gadu laikā visvairāk no šādiem vēsturiski radioaktīvajiem priekšmetiem ir atrasti radionuklīdus saturošie dūmu detektori, kas tikuši izvietoti galvenokārt rūpnieciskās ēkās, kā arī militārie priekšmeti, kuri Latvijas mājsaimniecībās bieži vien nonāk kā vēsturiskais mantojums suvenīru veidā un joprojām ir atrodami arī krāmu un kolekcionāru tirdziņos.

Radioaktīvus avotus vai priekšmetus, kuriem pievienoti radioaktīvi materiāli ar mērķi uzlabot to īpašības, iedzīvotāji var atpazīt, ja uz šiem priekšmetiem ir radiācijas brīdinājuma zīmes vai marķējums. Ja vizuālu norāžu nav, radioaktīvus priekšmetus var atpazīt pēc šādu priekšmetu tipiska pielietojuma un ražošanas perioda – radioaktīvā krāsa, kuru izmantojot tika panākts efekts, ka priekšmeti tumsā spīd, tika lietota pulksteņos, kompasos un militārajā aprīkojumā kopš 20. gadsimta sākuma līdz 50.-60. gadiem.

Vēsturiskie radioaktīvie priekšmeti var neradīt tūlītējus radiācijas riskus, tomēr ilgākā laika periodā var nevajadzīgi palielināt cilvēka radiācijas apstarojuma dozu. Paaugstināta bīstamība rodas, ja apkārtējās vides apstākļu ietekmē krāsojums nobirst, un šie putekļi nonāk cilvēka elpceļos, vai, nenomazgājot rokas, iekļūst organismā kopā ar pārtiku.

Radioaktīvie priekšmeti jānodod drošai apsaimniekošanai VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” radioaktīvo atkritumu glabātavā “Radons”, kurā nodrošina radioaktīvo atkritumu ilgstošu uzglabāšanu un apglabāšanu.

Atrodot aizdomīgu priekšmetu, jākonsultējas ar VVD Radiācijas drošības centru par radioaktīvo priekšmetu atpazīšanu un nepieciešamajiem aizsardzības pasākumiem. Sazināties iespējams, zvanot uz tālruņiem +371 67084308; +371 67084295 vai elektroniski - prieksmeti@vvd.gov.lv .

Plašāka kampaņas informācija VVD tīmekļvietnē <https://www.vvd.gov.lv/lv/radioaktivo-prieksmetu-nodosanas-kampana>

Aicinām skatīt informatīvu video par radioaktīviem priekšmetiem VVD YouTube kontā <https://www.youtube.com/watch?v=NPW63QuBWws&t=2s>

Kur priekšmetus iespējams nodot?

* Kampaņa tiek organizēta Latvijas vides aizsardzības fonda projekta Nr.1-08/23/2022 “Esi zinošs-2022!” - stratēģisko partnerību veidošana un sabiedrības iesaiste vides apziņas celšanai” ietvaros.

